



Een uitgave van Stam Tijdschriften BV
Postbus 235, 2280 AE Rijswijk
Telefoon 070-992444
Telefax 070-954002

Directeur: ir. B.A. Israël

Adjunct-directeur:

ing. A. van Wijngaarden

Bladmanager:

mw. ir. M. Hageman

Algemeen hoofdredacteur:

drs. R.E. Kisman

Redactieraad

Ing. F. Appel, prof. ir. J.S.O. van Asseldonk*,

drs. C.E.J.M. Crombach*, ing. G.H. Esselink,

dr. ir. L. Fresco, dr. ir. W.G. Keltjens,

ing. P.A. Kruyk, ing. L.M. Lumkes*,

ing. J. Maring, ir. H.A. Meester-Broertjes,

ir. A.R. van Motman, mr. A. Rutgers,

ir. R.A. Schipper, G. Slettenhaar,

ir. H.J.J. Stolwijk.

* Kernraad

Redactie

Ir. I.B. Verweijen-Steenart (hoofdredactie),

Ing. T. Roos (bureauredactie),

Mw. A. Wulff (secretariaat).

Vormgeving

Mita Arismoenandar, Mouchette Harms,

A.E. Massee-van Erp (chef vormgeving),

Liesbeth Thomas.

Abonnementen en advertenties

Leden van KGvL en NLI ontvangen dit blad gratis. De leden van de Vaksectie Landbouw van het NIRIA kunnen dit blad eveneens krachtens hun lidmaatschap van het NIRIA ontvangen.

Het verenigingsjaar van KGvL loopt van januari t/m december. Eventueel beëindigen van het lidmaatschap dient voor 1 december te worden bericht aan het bureau van de vereniging,

postbus 79, 6700 AB Wageningen,

tel. 08370-83537.

Zij die niet in bovengenoemde categorieën vallen kunnen een abonnement op dit tijdschrift nemen via de uitgever bij de afdeling Abonnementen;

mw. A. de Groot.

Abonnementsprijs (inclusief Vacaturegids)

binnen de Benelux voor particulieren f 95,- en voor bedrijven f 122,- (incl. BTW) voor het kalenderjaar 1988. Buitenland f 210,-, luchtpost f 300,-. Een abonnement kan op elk moment ingaan, de resterende periode van het kalenderjaar wordt naar rato berekend. Aan het einde van een kalenderjaar wordt het abonnement automatisch verlengd tenzij vóór 1 november schriftelijk een bericht van opzegging ontvangen is.

Advertentieverkoop: Agro-Promoot BV, Vadaring 17, 6702 EA Wageningen, tel. 08370-97623, telefax 08370-16288.

Advertentie-orderafdeling: Annita Schlotboom, H. Voois (hoofd)

Losse nummers: f 12,50 (inclusief porto en BTW).

Bestellingen zijn uitsluitend mogelijk via girorekeningnummer 27 37 00 of bankrekeningnummer 51.75.13.730 van Stam Tijdschriften BV te Rijswijk.

Vacaturegids

In combinatie met Landbouwkundig Tijdschrift verschijnt 22 maal per jaar Vacaturegids.

Copyright Stam Tijdschriften BV 1988

Lid van de Nederlandse organisatie van Tijdschrift-Uitgevers

Een nieuwe zwarte dood

Een van de boeiendste debatten in de landbouwwetenschappen betreft de relatie tussen bevolkingsgroei en landbouwproductie. Ester Boserup was de eerste die, in 1965, de heersende Malthusiaanse visie verwierp, door te stellen dat de bevolkingsgroei in deze relatie niet de afhankelijke factor is. Op basis van voornamelijk Aziatische gegevens toonde zij aan dat bevolkingstoename de oorzaak is van intensivering in de landbouw, een proces dat vervolgens leidt tot een groot aantal sociaal-economische en technische veranderingen die de landbouwproductie verder stimuleren. Hoewel latere onderzoekers deze stelling verder genuanceerd hebben, blijft de implicatie daarvan – namelijk dat gebieden met een gestage bevolkingsgroei een betere kans hebben om een duurzame landbouw te ontwikkelen dan gebieden waar de bevolking stagneert of daalt – recht overeind.

Die constatering is bijzonder actueel in het licht van de nieuwste informatie over de verspreiding van de ziekte AIDS in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in Afrika. De effecten van de AIDS-pandemie op toekomstige demografische ontwikkelingen zijn slecht te voorspellen omdat nog onvoldoende bekend is over de epidemiologie van de ziekte. In het internationale tijdschrift *Nature* werd onlangs gesuggereerd dat AIDS in enkele decennia kan leiden tot een significante daling in de bevolkingsgroei en zelfs tot negatieve groeicijfers. Het is onzeker of hiermee ook de bevolkingssamenstelling zal veranderen.

Het meest getroffen werelddeel is zonder enige twijfel Afrika. De oorzaken hiervan zijn moeilijk te traceren en liggen politiek gevoelig. Niettemin spelen factoren zoals de wijde verspreiding van prostitutie, het aantal onbehandelde gevallen van geslachtsziekten en promiscuïteit in sommige streken hierbij een aanzienlijke rol. AIDS is niet gelijkmatig over Afrika verdeeld: de grootste aantallen gevallen vinden we in centraal- en oostafrikaanse steden waar zo'n vijf procent van de vrouwen die een kraamkliniek bezoeken HIV-positief is. In toenemende mate raken ook rurale gebieden besmet, bijvoorbeeld Zuid-Oeganda en Noordwest-Tanzania, waar een besmettingspercentage van 15 procent is geconstateerd.

Op het eerste gezicht zou deze ontwikkeling, hoe tragisch ook voor de betrokken individuen, aanleiding kunnen geven tot een zeker optimisme. Immers, AIDS zou de bevolkingstoename in Oost-Afrika, waarschijnlijk de hoogste uit de geschiedenis van de menselijke soort, kunnen afremmen. En het is juist deze explosieve groei van de laatste 25 jaar (in tegenstelling tot de geleidelijke groei die Boserup veronderstelt) die een desastreuze uitputting van de natuurlijke hulpbronnen heeft veroorzaakt. Maar bij nader inzien blijkt er reden tot grote bezorgdheid. In veel gebieden is ondanks de bevolkingsgroei arbeid nog steeds, bij de huidige stand van de technologie, de beperkende factor voor intensivering. Een negatieve bevolkingsgroei zou misschien wel op korte termijn enig soelaas bieden, maar de overgang van zwerflandbouw naar permanente landbouw op wat langere termijn in de weg staan. Daarnaast lijkt AIDS een duidelijk selectieve ziekte. Mannen uit de stedelijke middenklasse met een zeker opleidingsniveau en de daarbij behorende economische status lopen aanzienlijk meer risico, terwijl vrouwen in rurale gebieden pas in tweede instantie besmet raken. Het wegvallen van een deel van de intellectuele elite heeft niet te onderschatten gevolgen voor de ontwikkeling van Afrika. Niet alleen om humanitaire maar ook wetenschappelijke redenen is het van belang verder inzicht te krijgen in de relatie AIDS-bevolkingsgroei-landbouw. Meer dan ooit zal het accent moeten liggen op arbeidsbesparende maatregelen in de landbouw, en dat vereist een aan de lokale omstandigheden aangepast onderzoeksprogramma. Terwijl de medici zich bezighouden met preventie en de ontwikkeling van een vaccin, kunnen landbouwkundigen niet werkeloos toekijken hoe deze nieuwe zwarte dood door Afrika waart.

L. Fresco
lid redactieraad